

Fotó: Bv. fotó

Juhász Ferenc - Juhász Júlia

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI PÁRTFOGÓ FELÜGYELŐK A MINDENNAPOKBAN

„Amikor azt gondolod, hogy már minden lehetőséget kimerítettél,
még mindig van legalább egy.”
(Thomas Alva Edison)

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők a visszaesés megelőzése érdekében végzett áldozatos munkája több esetben bemutatásra került már, azonban jelen tanulmány kivételes módon személyesebb hangvétellű: interjúkon, egyéni esetkezelések és személyes tapasztalatok ismertetésén keresztül hozza közelebb az elítéltek, szabadult pártfogó felügyelet alatt állók mindennapjaiban a szakemberek által végzett intézkedések jelentőségét. Fentiekén túl a szabadulásra felkészítés témakörén belül megvalósult csoportfoglalkozások csoportdinamikai jellegzetességeibe, a foglalkozás folyamatába is bepillantást engedünk. A tanulmány célja – jellegéből adódóan – a büntetés-végrehajtási intézetnél dolgozó büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők munkavégzésének elítélti oldalról történő bemutatása élettörténetükön, az általuk megfogalmazott érzéseken, gondolatokon keresztül. Mindezen túl olyan esetek is feldolgozásra kerülnek, amelyek tanulsága szem előtt tartandó minden szociális területen dolgozó szakember számára.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő, visszaesés, bűnmegelőzés, interjú, esetkezelés, csoportfoglalkozás, tréning.

The devoted work of the probation officers of the Hungarian Prison Service in order to prevent recidivism has been already described several times. The present study, however, is special, as it has a more personal tone: through interviews and personal case studies it brings the important work of the professionals closer, and also provides insight to the dynamical specialties and the processes of the group sessions that prepare the inmates for the release. The aim of the study is to present the work of the officers through the points of view of the inmates by explaining their life stories, their feelings and their thoughts. Some of the cases provide important and valuable conclusions for all those in the field of social work.

Keywords: probation service, prison service, recidivism, crime prevention, interview, case studies, training.

Bevezető

A Börtönügyi Szemle 2017/3. számában, A bűnisméltés megelőzéséhez kapcsolódó büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői szakmai feladatok címmel megjelent tanulmány második részét ajánlom mindazon szakemberek részére, akik fogvatartottakkal vagy szabadult elítéltekkel foglalkoznak. Amíg az első rész a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői (a továbbiakban: bv. pártfogó felügyelő) szakma elmúlt három évi fejlődésének főbb állomásait, a legfőbb tapasztalatokat és az elért jelentősebb eredményeket foglalta össze, a második rész rendhagyó módon interjúk, személyes tapasztalatok, csoportos módszerek, valamint esetkezelési naplók útján a bv. pártfogó felügyelők által végzett gyakorlati feladatok bemutatására fókuszál.

Olyan életutak és helyzetek ismertetésére kerül sor, amelyek megoldásában a bv. pártfogó felügyelők komoly erőfeszítéseket tesznek a mindennapi munkavégzés során. A kívülálló számára talán fel sem merül ezek mibenléte, éppen ezért fontos, hogy betekintést engedjünk e méltán kihívásokkal teli hivatás mélyebb megismerésébe.

Az interjúk közlését követően a korábbi részben bemutatott, A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenységek fejlesztése című, BM-15-MI-0054 azonosítószámú pályázati projekt (a továbbiakban: Pályázat) keretében a bv. pártfogó felügyelők által vezetett csoportfoglalkozások és tréningek, valamint az esetkezelési naplóban foglaltak közül kerülnek bemutatásra azok az érdekesebb esetek, amelyek tanulságul szolgálhatnak a csoportos módszerek és az egyéni esetkezelés alkalmazása területén egyaránt.

A bv. pártfogó felügyelői munka – mint ahogy az más szakterületeken is így van – tele van kisebb-nagyobb sikerekkel, azonban az emberekkel való foglalkozás önmagában hordozza a kudarcok lehetőségét is. Sokszor előfordul, hogy a befektetett energia, az egyén meggyőzése, életének helyes irányba történő terelése, motivációjának folyamatos fejlesztése ellenére az egyéni esetkezelés pozitív irányú folyamata váratlanul megtorpan, és kedvezőtlen fordulatokat hoz, amely előtt a szakember is értetlenül áll. Fontos, hogy valamennyi, a bűnelkövetőkkel foglalkozó szakember előtt példaként szolgáljon Thomas Alva Edison amerikai feltaláló gondolata, amely erőt adhat a megkezdett folyamat újrágondolásához és a reintegrációt célzó más irányú akcióterv kidolgozásához.

Interjúk

A következőkben pártfogó felügyelet alatt állókkal, reintegrációs őrizetbe helyezett és gondozásba vont elítéltekkel, valamint egy, a büntetett előéletű személyek részére biztos megélhetést nyújtó vállalat vezetőjével folytatott interjúk tapasztalatainak bemutatására kerül sor.

Az interjúk felvételére egyrészt a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, másrészt annak illetékességi területébe tartozó helyszíneken került sor. Az interjúalanyok részére megfogalmazott kérdések részben azon körülmények feltárására irányultak, amelyek az általuk elkövetett bűncselekmény elkövetésében motivációs erőként hatottak. Fontos volt annak a megismerése is, hogyan élték meg

a börtönéveket, különös tekintettel a prizonizációs ártalmakra. A kérdéscsoportok további elemei a megkérdezettek álláspontjának megfogalmazását célozták a szabadulásra történő felkészítésük folyamatának hatékonyságáról, annak keretében a reintegrációs tisztek és bv. pártfogó felügyelők által nyújtott segítségnyújtási formákról, majd a pártfogó felügyelet és a reintegrációs őrizet jogintézményeinek eredményességéről. Az interjú végén lehetőségük volt arra, hogy kifejtsek javaslataikat azokról a további lehetőségekről, amelyek alkalmazása véleményük szerint eredményesebb visszailleszkedésüket segítené elő.

Tanulságos volt a vállalat vezetőjével folytatott beszélgetés, amely rávilágított arra, hogy társadalmi integrációról akkor beszélhetünk, ha a tágabb értelemben vett befogadó közeg előítéletektől mentes és egy bűnelkövetőt ugyanolyan értékű embernek tart, mint bármely más törvényisztező állampolgárt.

Az interjúalanyok részéről igényként merült fel az anonimitás megőrzése, és hogy az általuk közölt információkból személyük ne legyen beazonosítható, ezért a személyek és a bevont intézmények nem kerültek nevesítésre.

Első interjú

A 35 éves pártfogolt fiatalkorúként kezdte bűnözői karrierjét, 15 évesen. Összesen négy alkalommal ítélték el, 6 év 9 hónapot töltött különböző büntetés-végrehajtási intézetekben (a továbbiakban: bv. intézet) vagyon elleni bűncselekmények elkövetése miatt. Visszaeső, 4 év 6 hó börtönbüntetéséből – melyet jó magaviseletére tekintettel fogház végrehajtási fokozatra változtatott át a bv. bíró az intézet előterjesztésére – szabadult feltételes kedvezménnyel, pártfogó felügyelet elrendelése mellett. Folyamatban van 300 óra közérdekű munka letöltése, amelyet szabadulásáig még nem kezdett meg. Korábban fiatalkorúként állt már pártfogó felügyelet alatt, annak időtartamán belül újabb bűncselekményt nem követett el.

Szülei alkoholisták életvitelt folytattak, két gyermeküket elhanyagolták, gyakorlatilag egyáltalán nem foglalkoztak egyikükkel sem. Másfél éves volt, amikor a gyámhivatal a nagyszülőknél helyezte el őket, náluk nevelkedett. Szüleivel 13 éves korában kereste először a kapcsolatot, édesanyja akkor már súlyos alkoholista volt, fiatalon halt meg. Édesapjával annak elutasító hozzáállása miatt nem alakult ki érdemi kapcsolat. Nagyszülei rendszeresen veszekedtek, ők is gyakorta leittasodtak, így az utcát választotta és a hozzá hasonló csellengőket, ahol legalább jól érezte magát. Fiatalon nősült meg, két kiskorú gyermeke van. Házassága alatt játékfüggővé vált, közel hat éven keresztül játszott különböző kaszinókban, átlagosan napi 50-70.000,- Ft-ot vesztett. Hiába nyert alkalomszerűen, képtelen volt abbahagyni a játékot egészen addig, amíg az összes pénzét el nem vesztette. Hamarosan adósságokba keveredett, azonban azt nem tudta visszaadni, emiatt követett el először kisebb, majd nagyobb súlyú vagyon elleni bűncselekményt. Szenvedélybetegsége miatt pénztintézettől is vett fel nagyobb hitelt, az összeget azonban teljes mértékben eljátszotta. Miután azt visszafizetni nem volt képes, adósságait felesége egyenlítette ki, azonban a pártfogolt ezután pénz nélkül maradt, emiatt újabb bűncselekményt követett el. Álláspontja szerint ennek köszönhető, hogy ismét bv. intézetbe került.

Első szabadságvesztése megkezdésére óriási félelemmel jelentkezett a Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetébe, Tökölre. Fogvatartott társai rendszeresen bántal-

mázták, hónapok kellettek ahhoz, hogy beilleszkedjen. Legsúlyosabbnak azt a pszichés terrort élte meg, amelyet folyamatosan átélt elítélt társai viselkedése miatt. Az eseteknek csupán kisebb része derült ki a személyi állomány előtt, szólni soha sem mert. Helyzete akkor vett fordulatot, amikor munkába állították. Fogva tartása alatt ezt követően egészen szabadulásáig dolgozott, ettől kiegyensúlyozottabbá vált.

Ebben az időszakban az akkori nevelőjéhez fordult segítségért, amelynek célja családi kapcsolatainak megerősítésére irányult. Ennek eredményeként testvérével szorosabbá vált a kapcsolata, valamennyi engedélyezhető formában. Általános tapasztalata szerint a személyi állomány ugyanúgy kezelte a fogvatartottakat, ahogy azok hozzájuk fordultak. Tekintettel arra, hogy fegyelemsértést egyáltalán nem követett el, személyiségéből adódóan együttműködő volt, minden esetben meghallgatták, tőlük telhetően igyekeztek részére segítséget nyújtani.

Legutóbbi fogvatartási helyén befogadását követően azonnal munkába állították, szabadulásáig végig dolgozott, kezdetben konyhai kisegítőként, később karbantartóként, majd a péküzemben. Fegyelmi úton egyszer sem kellett felelősségre vonni, rendszeresen jutalmazásban részesült. A szabadulását megelőzően, annak várható időpontja előtt hat hónappal a bv. pártfogó felügyelő kereste meg szabadulásra történő felkészítése érdekében. Ezzel párhuzamosan reintegrációs tisztje felmérte családi kapcsolatait, okmányai meglétét, letelepedési szándékát, munkaerőpiaci lehetőségeit. A bv. pártfogó felügyelő heti szinten felkereste, az egyéni beszélgetések során egyre növekvő bizalommal fordult hozzá. Ezen alkalmak során derült ki, hogy felesége fogvatartása alatt elhagyta, a gyermekeinek láthatását pedig ellehetetlenítette. Ettől kiborult, gyermekei elvesztését nem tudta feldolgozni. A bv. pártfogó felügyelő több alkalommal megkísérelte felvenni a kapcsolatot a volt házastárssal, de ahogy egyértelművé vált számára a megkeresés oka, többet nem vette fel a telefont, végül lakóhelyet is változtatott. A bv. pártfogó felügyelő a fogvatartottat a pszichológushoz irányította, aki többször is meghallgatta, majd az illetékes gyámhivatalhoz fordult, amelynek eredményeként a hivatal munkatársa két alkalommal is megkereste az elítéltet. Tekintettel arra, hogy szülői felügyeleti joga nem került megszüntetésre, havonta egy alkalommal láthatta gyermekeit, keresményéből pedig tartásdíjat fizetett.

Többször vett részt jutalom eltávozáson, amelynek időtartama alatt volt anyósánál tartózkodott. Ezt a címet jelölte meg szabadulás utáni letelepedése helyszínéül is. Amikor eljött a szabadulás napja, tele volt elképzelésekkel, ötletekkel jövőjét illetően. Az első napon kiderült, hogy volt anyósa nem fogadja be, így lakhatása megoldatlanná vált. Próbált személyesen állást keresni – és volt, ahol erre fogadókészség mutatkozott –, azonban szembesült mindazoknak az adottságoknak a hiányával, ami a munkavállaláshoz szükséges. Nem volt e-mail címe, telefonja, egyéb elérhetősége sem, ezért elhelyezkedni önerőből nem tudott.

Jelentkezett a bv. pártfogó felügyelőnél, aki kikérdezte jövőbeli elképzeléseiről, majd azok meghallgatását követően felvázolta a reális lehetőségeit. Először személyes okmányai beszerzésében közreműködött. Lakhatása megoldása érdekében soron kívül megkeresett egy missziót, akik szabadult elítéltek részére nyújtanak támogatást. Lakhatása mellett a misszió munkalehetőséget is biztosított részére. A pártfogolt ennek következtében az első néhány hónapban ott élt, majd amikor mentális állapota stabilabbá vált, úgy érezte tovább kell lépnie. A bv. pártfogó felügyelő révén sikerült új, szakképzettségének megfelelő bejelentett munkaviszonyt létesítenie, jövedelme

havonta nettó 150.000,- Ft. Félretett annyi pénzt, amelyből egy albérletet stabilan fenn tud tartani, így végre önállóvá vált.

A bv. pártfogó felügyelő időközben személyesen felvette a kapcsolatot a kormányhivatal pártfogó felügyelőjével, a pártfogolt közérdekű munka büntetésének folytatása érdekében. Szabadulása óta annak egyharmadát a részére kijelölt munkahelyen már letöltötte. Feladatként határozta meg továbbá, hogy keresse fel az illetékes gyámhivatalt a családi kapcsolatai rendezése érdekében. Ez azért is vált fontossá, mert a pártfogolt volt házastársa teljes mértékben megszüntette láthatási lehetőségét. A bv. pártfogó felügyelő közbenjárásának köszönhetően a vitás felek végre egy asztal mellett ültek a gyámhivatalban, ahol írásbeli megállapodás készült a láthatások időpontjáról és azok időtartamáról. A pártfogolt gyermekeit kéthetente láthatja, amellyel minden alkalommal él.

Jelenleg az állam által megelőlegezett tartásdíj, valamint a bűnügyi költség részletekben történő visszafizetése tárgyában intézkedik a bv. pártfogó felügyelő.

A pártfogolt az interjú végén úgy nyilatkozott, hogy szabadulása napján azt gondolta, képes lenne megváltani a világot, amely azonban néhány órán belül összeomlott. Utólag elismeri, képtelen lett volna talpra állni bv. pártfogó felügyelői segítség nélkül. Szerény körülmények között él, de van stabil munkahelye, lakhatása megoldott, gyermekeivel kiegyensúlyozottá vált kapcsolata, volt felesége is egyre inkább megbízik benne.

Sokszor álmodik arról, hogy börtönben van, állandó félelme, hogy körözés alatt áll, holott nem követett el semmit. A bv. pártfogó felügyelő utóbbiak megoldására keresi a megfelelő segítő szakembert.

A szabadulásra történő felkészítésével kapcsolatban megfogalmazta, hogy ma is visszaemlékszik a reintegrációs tiszttel folytatott beszélgetésekre, amelyek tartották benne a lelket fogvatartása alatt. A bv. pártfogó felügyelő személyében olyan szakemberre talált, aki nem bűnözőként tekint rá, ezért neki tulajdonítja, hogy sikeresen újrakezdhetette az életét.

Második interjú

A 37 éves férfit fegyveresen elkövetett rablás büntette miatt ítélte a bíróság 7 év fegyházbüntetésre, amelyből 5 év 4 hónap letöltését követően, börtön végrehajtási fokozatból szabadult jó magaviseletére tekintettel. Első büntényes elkövető. Bűncselekményét két bűntársával közösen követte el, egy idős férfi házába törtek be, anyagi haszonszerzés céljából. Áldozatától az ítélet meghozatalakor a bíróságon bocsánatot kért, amelyet a férfi elfogadott.

Jó anyagi körülmények között nőtt fel, meghitt családi légkörben. Testvérei nincsenek. Bár szülei elváltak, ennek ténye kevésbé viselte meg, édesapjával maradt, Olaszországban éltek. A nyelvet anyanyelvi szinten beszéli. Amikor megtudta, hogy édesanyja rákos beteg, akkor tért haza, azóta mellette van.

„Nem úgy kezdődött a nap, hogy a végén ilyen súlyos bűncselekmény elkövetésével fejeződjön be” – nyilatkozta a pártfogolt. Elment két barátjához, közülük az egyik korábban már hasonló cselekményért büntetve volt. Lázás igrkezettel készültek a rablásra, egy ismerőstől tudták meg, hogy az idős férfi nagyobb mennyiségű készpénzt tart otthonában. A pártfogolt először azt sem tudta, mi történik körülötte, jó

anyagi körülmények között élt, a pénzre nem volt rászorulva. Sodródott társaival, a bűncselekmény elkövetésekor jelen volt, de neki fegyvert nem adtak, az áldozatot sem bántotta. Az eseményeket úgy élte meg, mint kívülről álló személy.

Előzetes letartóztatásban 1 év 8 hónapot tartózkodott, majd az egyik fegyházban töltötte szabadságvesztését. Bv. intézetbe kerülését sokkhatásként élte meg. A kezdeti időszakban nem elsősorban a szabadság elvonása, hanem leginkább fogvatartott társai jelentették számára a legnagyobb büntetést, ami mondhatni általános jelenség. Több konfliktus után igyekezett megtalálni a helyét, egy idő után megszokták, nem piszkálták. A pártfogolt mindent megtett annak érdekében, hogy a konfliktusokat elkerülje.

A fegyházban egy hónap elteltével munkába állították, szabadulása napjáig dolgozott. Épületasztalos szakmával rendelkezik, bv. intézetbe kerülését megelőzően hét évig dolgozott szakmájában. A bv. intézetben először varrodában foglalkoztatták, majd kárpitósként dolgozott. Egyetlen alkalommal sem kellett fegyelmi úton felelősségre vonni, harminc esetben érdemelt ki jutalmazást. Képzésben vagy oktatásban nem vett részt, szabadidejében rendszeresen sportolt. Reintegrációs tisztje javaslatára preventív céllal jelentkezett konfliktuskezelő és kommunikációs tréningekre, amelyeket elvégzett.

Kapcsolatot édesanyjával és unokaöccsével tartott szabadulásáig, végig kitartottak mellette. Volt barátnőjével fogva tartása alatt kapcsolata megszakadt. Egy volt előzetesen letartóztatott férfival kötött barátságot, amely jelenleg is fennáll.

Szabadulását megelőzően két évvel kábítószerprevenációs részlegre került kérelme alapján, bár állítása szerint nem élt korábban kábító hatású szerekkel. Elhelyezését kizárólag a jobb körülmények miatt kérte. A változást úgy élte meg, mintha ötcsilagos szállodába került volna. A szabadulását megelőző hat hónapban megkereste reintegrációs tisztje és a bv. pártfogó felügyelő szabadulásra történő felkészítése érdekében. Részletesen kikérdezték szabadulás utáni terveiről, várható lakhatási, munkavállalási elképzeléseiről, okmányai meglétéről. A bv. pártfogó felügyelő egy alapítvány munkatársait kereste meg, akik hetente két alkalommal jártak be hozzá, egyéni foglalkozásokat tartottak részére. Elsősorban az elkövetett bűncselekményéhez fűződő viszonyulásáról, jövőbeli terveiről kérdezték. Konkrét segítséget fogvatartása alatt nem igényelt, amelyet stabil családi háttérével indokolt.

Pártfogó felügyeletét elkövetett bűncselekménye és fiatal életkora miatt rendelte el a törvényszék. Első alkalommal, félelmeikkel telve érkezett a bv. pártfogó felügyelőhöz, nem tudta, mi vár majd rá. Jegyzőkönyvi meghallgatását követően feladatként kapta a munkaügyi szervnél történő regisztrációt, és ezzel kapcsolatban az aktív álláskeresést. Egy hét elteltével a bv. pártfogó felügyelő értesítette, hogy pizzafutárként el tudja helyezni, amelynek betöltésére a pártfogolt jelentkezett. Három hónap elteltével egy bütörgyárban helyezkedett el dolgozni kárpitósként, jövedelme nettó 195.000 Ft. A munkalehetőséget a bv. pártfogó felügyelő támogatása révén sikerült elnyernie.

Időközben barátnője lett, jelenleg vele és családjával él együtt. Elkövetett cselekményével tisztában vannak, így fogadták el.

A pártfogolt – függetlenül stabil családi háttérétől – bizonytalan és irányításra szorul. Viszonylag keveset beszél, az interjú készítésekor láthatóan zavarban volt. A bv. pártfogó felügyelőtől elsősorban azt várja, hogy ügyei intézésében nyújtson segítséget, amely kezdeti önállótlanóságára utal. Emellett a támogató jellegű beszélgetéseket

emelte ki, mert a börtönéveket egyelőre nem tudja feldolgozni, de másnak erről nem szeretne beszélni. Éjszakánként visszatérően hallja a zárkaajtó csapódását, a közlekedési folyosókon a rácsok hangját.

Alapvetően önismereti és életvezetési foglalkozásokra van szüksége, amelybe a bv. pártfogó felügyelő bevonta.

Harmadik interjú

A 32 éves első büntényes férfit kábítószerrel való visszaélés büntette miatt 2 év 10 hónap börtönre ítélte a törvényszék. A bűncselekmény elkövetéséhez vezető okként négy büntársával kialakult baráti kapcsolatát jelölte meg, saját felelősségét is vállalva. Az egész egy izgalmas kalandnak indult, azonban a végén egyikük sem tudott kiszállni az anyagi haszonszerzés miatt. Négy büntársával nem tart kapcsolatot, és annak megújítását sem tervezi.

A bv. intézetbe kerülésekor kétségbeesett volt, nem tudta elképzelni, hogy éli túl a kiszabott ítélet tartamát. Az első reményt az jelentette számára, amikor a reintegrációs tisztje tájékoztatta arról, hogy amennyiben együttműködő és a magatartása példamutató, ez esetben reintegrációs őrizetbe kerülhet. Tőle hallott először részletesen a jogintézményről. Ez az információ jelentős motivációs erőt nyújtott ahhoz, hogy mindent elkövessen annak érdekében, hogy méltó legyen a reintegrációs őrizetbe helyezésére. A bv. intézetben önként vállalt feladatokat, igyekezett kitűnni társai közül. Heti rendszerességgel igényelte a reintegrációs tiszttel folytatott beszélgetéseket, megerősítést várva együttműködési készségéről. Amikor elérkezett a reintegrációs őrizetbe helyezésének legkorábbi időpontja, a reintegrációs tiszt, majd a bv. pártfogó felügyelő részletesen kikérdezték az őrizet időtartama alatti terveiről, jövőbeli elképzeléseiről.

Szerető családban nőtt fel, szülei és barátnője fogvatartása alatt is végig kitartottak mellette, velük aktív kapcsolatot ápol. Benyújtott kérelme szerint szülei ingatlanát jelölte meg tartózkodási helyként, és felfokozott idegállapotban várta a bv. bírói döntést. Az előterjesztett pozitív tartalmú javaslatra tekintettel a bv. bíró az elítélt reintegrációs őrizetbe helyezéséről döntött, amelynek hatálya alatt hatodik hónapja tartózkodik. Az eredetileg előírt magatartási szabályok szerint hetente két alkalommal hagyhatta el a részére kijelölt ingatlan a megyeszékhely közigazgatási határán belül.

Az elítélt ellenőrzései során a bv. pártfogó felügyelő hívta fel az őrizetes figyelmét arra, hogy kezdjen el munkát keresni. Az aktuálisan meghirdetett álláslehetőségekről folyamatos tájékoztatást kapott, majd a bv. pártfogó felügyelő segítségével készített egy formai és tartalmi szempontból olyan szintű önéletrajzot, amely felkeltheti a munkáltatók figyelmét. Öt munkáltatónak küldte meg azt, közülük az egyikől pozitív visszajelzést kapott, állásinterjúra hívták be. Az elítélt telefonon értesítette a bv. pártfogó felügyelőt, aki az interjú időpontját megelőzően felkereste az őrizettest. Felkészítette arra, hogyan viselkedjen az interjú során, a meghallatási eljárást szituációs gyakorlatokkal próbálták el.

A reintegrációs őrizetbe helyezett kiválasztásra került, a bv. pártfogó felügyelő pedig intézkedett a bv. bíró felé a magatartási szabályok módosítása érdekében. Egy hónapja dolgozik a munkáltatónál, munkavégzésével a visszacsatolások alapján elégedettek. Jövedelme a próbaidő tartama alatt nettó 110.000 Ft, amely annak leteltét

követően 130.000 Ft-ra emelkedhet. A felvételi eljárást folytató cégvezető részére az elítélt bevallotta, hogy reintegrációs őrizet hatálya alatt áll, de ez a körülmény nem befolyásolta a döntés meghozatalát.

Az elítélt elismerően nyilatkozott reintegrációs tisztjéről, aki heti rendszerességgel időt szakított rá és folyamatosan bátorította, másrészt bv. pártfogó felügyelőjéről, akinek munkahelyét köszönheti. Hosszabb távú terve, hogy sikeres beilleszkedése esetén marad jelenlegi munkahelyén a reintegrációs őrizet lejáratí napját követően is, és képzésre jelentkezik, amely által előrébb léphet mind szakmai, mind anyagi megbecsülés terén.

Negyedik interjú

A 35 éves első büntényes férfit különösen nagy értékre elkövetett csalás büntette miatt ítélte a törvényszék 2 év 10 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre, egyben megállapította, hogy az ítélet fele részének kitöltését követően feltételes szabadságra bocsátható.

Az elítélt elmondta, hogy testvérével és annak egyik ismerősével követték el a cselekményt, amelyért elsősorban önmagát okolja, de társai nagy befolyással voltak rá. A csalással megszerzett pénzre eredendően nem szorult rá, mert kiegyensúlyozott anyagi körülmények között élt, bár ennek a későbbiekben ellent mondott. A megszerzett összeget egymás között elosztották, a rá eső részből egyrészt vállalkozást indított, másrészt a fennmaradó pénzt egy éven belül felélte. Ebben az időszakban ismerkedett meg házastársával, egy közös kiskorú gyermekük van.

Önként jelentkezett szabadságvesztése megkezdésére, majd a Befogadási és Fogvatartási Bizottság munkába állította. Az első hetekben magába roskadt, elsősorban a családja távollétének hiányát jelölte meg a fogvatartása alatti legsúlyosabb tényezőként. Felesége és szülei valamennyi engedélyezett formában kapcsolatot tartottak az elítélttel, kiskorú gyermekük úgy tudta, hogy édesapja tartósan külföldön dolgozik. Fogvatartása alatt igyekezett kizárni életéből elítélt társait és a bezártságot a börtönártaalmak minimalizálása érdekében.

A beszélgetés ideje alatt az elítélt láthatóan ideges volt – bár ezt próbálta palástolni –, az interjú során folyamatosan egyik cigarettáról gyújtott rá a másikra.

Az interjúalany még bv. intézetbe kerülését megelőzően, a médiából értesült a reintegrációs őrizet jogintézményéről. Önkéntes jelentkezését követően reintegrációs tisztje hívta fel a figyelmét annak lehetséges legkorábbi időpontjára, de erről a nyilvántartási szakterülettől is tájékoztatást kapott. A kérelem benyújtását megelőzően a reintegrációs tiszt megkezdte az elítélt szabadulásra történő felkészítését, amelynek keretében felmérte kapcsolattartását, lakhatási és várható munkaerőpiaci helyzetét, okiratainak meglétét. Az elítélt első alkalommal a bv. pártfogó felügyelővel akkor találkozott, amikor a reintegrációs őrizetbe helyezési eljárás előkészítési szakaszában jegyzőkönyvet vett fel vele az őrizetben töltendő időtartamra vonatkozó terveiről.

Kérelmét a rendelkezésre álló információk és az azokat alátámasztó dokumentumok alapján a bv. bíró engedélyezte, magatartási szabályként pedig előírta, hogy a részére kijelölt ingatlant minden munkanapon munkavégzési céllal elhagyhatja, szombati napokon pedig 09.00-16.00 óra közötti időtartamban a lakóhelye közigazgatási határáig. Hatodik hónapja áll reintegrációs őrizet hatálya alatt.

A reintegrációs őrizetbe helyezett az első naptól kezdődően munkába állt, rakodó munkakörben dolgozik, jövedelme havonta nettó 120.000 Ft. A munkalehetőséget családja és ismerősei útján kapta meg. Tervei között szerepel, hogy az őrizet lejáratí napját – és feltételes szabadsága engedélyezését – követően visszatér korábbi munkahelyére, ahol mostani jövedelmének többszörösét kapta kézhez korábban. Erre ígéretet kapott, azonban reintegrációs őrizete alatt nem járt utána annak, hogy ez a lehetőség továbbra is fennáll-e.

Kérdésemre, amely szerint a csalással okozott kárt – annak jelentős mértékére tekintettel – miből tervezi visszafizetni, ellentmondó, bizonytalan válaszokat adott.

A bv. intézet reintegrációs tisztjeiről és a bv. pártfogó felügyelőről egyaránt elismerően nyilatkozott. Előbbiekről a segítőkész, korrekt tájékoztatás, utóbbiról pedig az ellenőrzés során alkalmazott segítő beszélgetések okán. Hozzátette, hogy a bv. pártfogó felügyelő több alkalommal segített neki olyan hivatali ügyek intézésében, amelyeket nem tudott volna megtenni a magatartási szabályok megszegése nélkül.

Az elítélt még most is börtönártalmak hatása alatt áll, amelynek szakember általi kezelése indokolt lenne. Fél szembenézni a jövővel, amely megmutatkozik abban, hogy a bv. intézetbe történő bevonulásakor kapott jövőbeli elhelyezkedésére vonatkozó ígéret ellenére nem kér visszacsatolást, és az általa okozott kár megtérítésének módját és körülményeit is hárítja.

Ötödik interjú

Az első büntényes, 33 éves elítélt emberölés büntettének elkövetése miatt tölti 11 év szabadságvesztés büntetését, jó magaviseletére tekintettel fogház végrehajtási fokozatban. Reintegrációs gondozása már megkezdődött, hamarosan szabadulni fog. Bűncselekményét 16 éves korában követte el, bár az elkövetés tényét a mai napig tagadja. A cselekmény rablásnak indult, négy bűntársa volt, velük kapcsolatot nem tart.

Szülei alkoholisták voltak, ezért két testvérével együtt a nagyszüleihez került, de általánosságban megállapítható, hogy az „utca” nevelte fel. Hozzáértározóiról nem tud semmit, kapcsolattartói nincsenek. Lakhatása megoldatlan, személyes okmányokkal nem rendelkezik, munkahelyi tapasztalatokat a „civil” életben még nem szerzett.

A bv. intézeten belül fejezte be az általános iskola 6-8. osztályait, majd szabó-varró és fazekas OKJ szakképesítést szerzett. Jelenleg népi kézműves tanfolyamra jár. Fogvatartásának időtartama alatt a képzéseken kívül mezőgazdasági jellegű munkakörökben foglalkoztatták.

A gondozása keretében a bv. pártfogó felügyelő az anyakönyvi kivonat megkérésére már intézkedett, ezt követően kerülhet sor a személyes okmányok beszerzésére. Az elítélttel hetente két alkalommal folytat egyéni esetkezelést, amelynek szükségességét a fogvatartott irreális jövőképe és elutasító magatartása is alátámasztja. Az elítélt a fővárosban szeretne albérlésben élni szabadulását követően, célként tűzte ki az azonnali megélhetést biztosító alkalmi munkavállalást a vendéglátás területén, amelyben egyik fogvatartott társára számít. Összespórolt jövedelméből később lakást szeretne venni, majd ha biztos alapokon áll, családot alapítani. Kártalanítási eljárást kezdeményezett az elhelyezési körülményeire tekintettel, amelyből 1-1,2 millió Ft-ot remél, amelyre induló tőkeként tekint.

A meghallgatása során feszült volt, láthatóan közeli szabadulása miatt aggódik. Elmondása szerint tragikusan élte meg bv. intézetbe kerülését, arra viszont nem számított, hogy szabadulásától még jobban fog félni. Ennek ellenére a reintegrációs tiszt és a bv. pártfogó felügyelői segítséget egyaránt elutasítja, kijelentése szerint: „szabadon szeretnék élni”. Arra, hogy ez alatt mit ért, azt a magyarázatot adta, hogy olyan követelményeket támasztanak vele szemben, amelyek által függő, kiszolgáltatott viszonyban érzi magát, de ő egyáltalán nem akar alkalmazkodni senkihez. Mindezt kiegészítette azzal, hogy nem hajlandó olyan helyre költözni, ahol a szállás mellett munkahelyet is biztosítanak, mert bejelentett munkaviszonyt nem kíván létesíteni. A bv. pártfogó felügyelőtől kizárólag személyes okmányai beszerzésének ügyintézését várja el, az egyéni meghallgatásoktól pedig viszolyg, amelynek hangot is adott a pártfogó jelenlétében.

A bv. pártfogó felügyelő tudatosan és következetesen folytatja az egyéni esetkezelést, amelynek legfőbb célja a társadalmi integráció iránti motiváció kialakítása és reális jövőkép felvázolása. Megkereste az egyik budapesti missziós közösséget, ahol a szabadult részére a lakhatást és egyben a munkavállalást is biztosítanák, azonban egyelőre ettől a fogvatartott elzárkózik. Bűnismétlési kockázata jelenlegi státuszában magasnak minősíthető.

Hatodik interjú

A 47 éves első büntényes elítélt 3 év börtönbüntetését tölti, kerítés büntette elkövetése miatt. Bv. intézetbe kerülését megelőzően fakitermelő vállalkozóként dolgozott, amelybe fizikailag belerokkant. Volt házastársával húsz évet élt együtt, eltartotta őt és két gyermekét. Miután volt feleségének jövedelme nem volt, vele pedig nem foglalkozott, üzleti partnerei útján került kapcsolatba fiatal nővel, akiket szexuális bűncselekmények elkövetésére kényszerített.

A bv. intézetbe nehezen illeszkedett be, fogvatartott társai kihasználták egészségi állapotából eredő gyengeségét. Fogva tartása alatt infarktust kapott, majd agyvérzéssel kezelték, egyértelműen láthatóak rajta az egészségkárosodás tünetei. Jelenleg középiskolába jár, érettségire készül, amelyet szabadulásáig várhatóan be tud fejezni. Kapcsolattartói nem voltak reintegrációs gondozása megkezdéséig. A bv. intézetben nem dolgozik, ösztöndíjban részesül.

Reintegrációs tisztje felmérte családi kapcsolatait, a szabadulása utáni várható lakhatási és munkaerőpiaci lehetőségeit, amelyek figyelembevételével a bv. pártfogó felügyelő megkezdte az elítélt gondozását. Saját tulajdonú családi házzal, illetve több, bérbe adott földterülettel rendelkezik. Az ingatlanokkal kapcsolatban jelenleg az elítélt nővére illetékes eljárni, azonban az elkövetett bűncselekmény jellegére és súlyára tekintettel, a kapcsolatot évekkal ezelőtt megszakította vele. Tekintve, hogy a fogvatartottnak egyéb, a befogadó környezetet jelentő kötődései nincsenek, a bv. pártfogó felügyelő először levélben, majd telefonon, végül személyesen kereste meg az elítélt nővéret a visszafogadásának előkészítése érdekében. A hozzátartozó és családja több hónapon keresztül konokul ellenállt, végül adott egy lehetőséget testvérének. A felek között fokozatosan alakult ki érdemi kapcsolat, amelynek hátterében elsősorban a férfi tönkrement egészségi állapota, és várható ellátásának szükségessége áll.

Az elítélt szabadulása utáni tervei irreálisak, amely körülmény fokozottabb beavatkozásokat tett szükségessé. Erdészként szeretne dolgozni, mellette állattartással és

fakitermeléssel is foglalkozna. A bv. pártfogó felügyelő az egészségügyi szakterülettel együttműködve kezdeményezte az elítélt munkaképesség csökkenése mértékének a megállapítását, amelynek elbírálása folyamatban van. Várhatóan rokkantsági ellátása, továbbá a tulajdonát képező földterületek bérleti díja alapozhatja meg a szabadult megélhetését, nővére és családja támogató gondoskodása mellett.

Az elítélt az interjú során megfogalmazta félelmeit szabadulásával kapcsolatban. Kistelepülésen fog lakni, ahol meggyőződése szerint megbélyegzett, elkövetett bűncselekménye miatt. Nővére ugyan megbocsátott neki, azonban a tágabb értelemben vett közösség vélhetően nem, amelynek szakember általi kezelésére felhívta a figyelmet a bv. pártfogó felügyelő. Az elítélt megítélése szerint a gondozási tevékenységben mind reintegrációs tisztjének, mind bv. pártfogó felügyelőjének sokat köszönhet, azonban a bv. intézeti zárt világ és a jövőbeli szabad élete közötti átmenet hiányát emelte ki: „civil életet szeretnék, ha csak napi kettő órára, már az is segítséget jelentene abban, hogy visszazokjak a kinti életbe”.

A szabadulás előtt álló elítélt gyakorlatilag az ún. félutas házak kialakításának vagy egy adaptációs szabadságot biztosító jogintézmény bevezetésének szükségességére hívta fel a figyelmet.

Hetedik interjú

A megyeszékhelyen található cég 1997-ben kezdte meg működését, megközelítőleg 60 fő alkalmazottat foglalkoztatnak. Fő profilja az íves ofszet nyomtatás és a teljes körű nyomdai feldolgozás. A nyomda által elkészített termékek széles skálán mozognak. Többek között könyvek, folyóiratok, prospektusok, ügyviteli nyomtatványok, dobozok, kezelési utasítások, reklámkiadványok, naptárak, plakátok, szórólapok és egyéb nyomdai termékek gyártásával foglalkoznak.

A bv. pártfogó felügyelő és a cég között hosszú múltra visszavezethető kapcsolat húzódik meg, amelynek hátterében több ok is áll: egyrészt nem kérnek hatósági erkölcsi bizonyítványt a felvételi eljárás során, másrészt a vezetés alkalmazottakhoz való hozzáállása példaértékű abban a tekintetben, hogy nem tesznek különbséget sem faji sem etnikai hovatartozás tekintetében a kiválasztás során, és ugyanez érvényes a büntetett előéletre is.

A cégvezető elmondta, hogy soha nem kérdezik meg a felvételizőtől, hogy volt-e már korábban büntetve, ezt az információt – amennyiben az érintett fontosnak tartja – önszántából közölheti, de nem ez a meghatározó az egyes döntések meghozatala során. Minden pályázó tehát azonos elbírálás alá esik, ha valakiről például kiderül, hogy korábban volt már börtönben, kaphat egy esélyt, és ugyanolyan értékű állampolgárként kezelik, mint törvénytisztelő társukat. Valamennyi alkalmazott tekintetében alapszabály ugyanakkor, hogy tartsák meg a vezetői elvárásokat, és azzal a lehetőséggel, amit kaptak, ne éljenek vissza. Nyitottak a kihívásokra, több pártfogó felügyelet alatt álló személynek adtak már munkát, és többségüknél a tapasztalataik pozitívak. Hangsúlyozta azonban, hogy a cég profilja e tekintetben nem elsősorban a büntetett előéletű személyek foglalkoztatása, így szerződés vagy megállapodás megkötését sem tervezik az illetékes bv. intézettel.

Jelenleg 1 fő reintegrációs őrizet hatálya alatt álló fiatal férfi dolgozik a cégnél, a jogintézményről korábban információval nem rendelkeztek. Pozitívumként értékel-

ték a felvétele során tanúsított magatartását, az interjú végén jelentette be az elítélt, hogy még tart a büntetés-végrehajtási jogviszonya. Mellékesen megjegyezte a cégvezető, hogy a felvételi napján két hasonló korú, büntetlen előéletű fiatalembert is felvettek, de mindkettő néhány napon belül feladta, és más munka után néztek, az őrizetbe helyezett azonban a mai napig megállja a helyét, munkavégzésével elégedettek. Jövőbeli perspektívát kínálnak részére azzal, hogy betanított munkásból szakmunkássá képezzék ki. A három hónap próbaidő alatti munkabér 110.000 Ft, később ezt egészíti ki majd a műszakpótlék, amely így összesen havi 130.000 Ft jövedelmet eredményez. Kiemelte, hogy figyelmet fordítottak arra, hogy ne derüljön ki a munkatársak előtt a reintegrációs őrizet alkalmazásának ténye, azt az elítéltre bízták, hogy közli-e velük vagy sem. Az őrizetes mentor mellett dolgozik, tudomásuk szerint beilleszkedett, munkatársaival jó kapcsolatot alakított ki. Már tudják, hogy börtönből került reintegrációs őrizetbe, de senki sem fordított neki hátat emiatt, toleránsak, és ezt a körülményt tényként fogadták el, amelyben azonban a műszakvezetők is kiemelt szerepet tölthettek be.

A bv. pártfógó felügyelővel a vezetőség kapcsolata is szorosabbá vált, elsősorban az ellenőrzések végrehajtása miatt. Kezdetben voltak nehézségek a távfelügyeleti eszköz alkalmazhatósága tekintetében, azonban a bv. intézeti ügyelettel együttműködve behatárolták azt a munkaterületet, ahol az elítélt mozgása folyamatosan nyomon követhető. A reintegrációs őrizet bevezetését előremutatónak ítélik meg a büntetés-végrehajtás fejlődése tekintetében, nem zárkoznak el attól, hogy a munkára alkalmas személyek esetében foglalkoztassák a jogviszony hatálya alatt állókat.

Az ügyvezető az interjú végén hangsúlyozta cégük főbb üzenetét, amely az anyagi biztonság, kiszámíthatóság és jó közösség köré csoportosítható.

Váratlan fordulatok

Közel 15 éven keresztül dolgoztam pártfógó felügyelői szakterületen különböző beosztásokban. Saját tapasztalataim közül a második ezredforduló körüli időszakban egy pártfógó felügyelet elrendelésével szabadult személy esetkezelésének fordulataira hívom fel a figyelmet, különös tekintettel arra, hogy a végrehajtás folyamatában olykor azonnali döntéseket kellett hoznom. Ezek hátterében ugyanakkor a társadalom védelme állt, figyelmen kívül hagyva a pártfogói szakma mai értelemben vett reintegrációs célkitűzéseit. Álláspontom szerint nem kérdés: a pártfógó felügyelő a pártfógó felügyelet alá helyezett személy ellenőrzésével és irányításával a bűnmegelőzési kockázatok csökkentésére fókuszálva végzi tevékenységét, azonban a bűnmegelőzési szakembernek abban az esetben, ha az eredményes integrációra végképp nincs lehetőség, és tudomására jut, hogy pártfogoltja súlyos bűncselekmény elkövetésére készül, annak érdekeit figyelmen kívül hagyva a társhatóságok bevonásával gyors döntést kell hoznia.

A 60 éves pártfogoltat előre kitervelt, nyereségvágyból elkövetett emberölés bűntette elkövetése miatt az akkori jogszabályok szerint halálbüntetésre ítélték, a másodfokú bíróság, azt életfogytig tartó szabadságvesztésre enyhítette.

Az előzetesen rendelkezésemre bocsátott dokumentumok tanulmányozása, majd az első interjú felvételének tapasztalatai alapján az alábbi főbb momentumok voltak megállapíthatóak.

A pártfogolt rideg családi légkörben nevelkedett, amelyben nevelési eszközként a tettegesség volt a hangsúlyos. Saját korosztályában több csalódás is érte, jellemzően elutasították, nem találta meg velük a közös hangot. Szerény anyagi körülmények között élt, azonban ezen változtatni akart. Idősebb személyek társaságát kereste, közülük kerültek ki barátai, így kapcsolatba került többek között egyházi személyekkel, orvosokkal. Kevés önbizalmát azzal igyekezett kompenzálni, hogy minél több időt töltsön velük, szeretett volna úgy kommunikálni, és viselkedni, ahogy ők, élvezte, hogy ezáltal felnéznek rá kortárs ismerősei, volt diáktársai. Barátai révén magasabb beosztású személyek körébe is beférkőzött, azonban ezek mélysége az ismeretségi szinten maradt. Mivel nehéz körülmények között élt, többüktől is kért anyagi támogatást, azonban segítséget nem kapott. A sorozatos elutasításokat követően döntött úgy, hogy egyik tehetősebb ismerősét kirabolja, de arra tudatosan úgy készült, hogy ha rákényszerül, áldozatát megöli. Bűncselekményét fiatal felnőttként követte el, arról utólag tárgyilagosan, mintegy kívülről személyként nyilatkozott. Megdöbbenő volt, hogy megbánást nem tanúsított, erről igyekezett a beszélgetést is elterelni, véleménye szerint az eset már nagyon régen történt, nem is nagyon emlékszik rá, egyébként pedig több évtizedet töltött szabadságvesztéssel, tehát megkapta méltó büntetését és erről ennyit beszélni éppen elegendő.

A bv. intézetben belül folyamatosan dolgozott, a legtöbbet könyvtárosként. Szabadidejében nagyon sokat olvasott, főleg orvosi szakkönyveket, idegen szavak és kifejezések szótárát, valamint egyházi szakirodalmat. A szabadságvesztéséről úgy beszélt, mint egy kalandról, látszólag nem viselték meg a hosszú börtönévek. Rendkívüli alkalmazkodóképességéről adott tanúbizonyságot – amely valószínűsíthetően a szabadságvesztés során alakult ki benne önvédelmi reflexként –, az interjú során mozdulataiban, verbális kommunikációjában érződött a kettség: egyrészt egy rendkívül ápolt, jólöltözött, jó modorú „öregúr” ült velem szemben, aki minden feltett kérdés mögött keresi a helyes választ, másrészt érezni lehetett benne az agresszivitás elfojtott jeleit, amelyek leginkább a tekintetéből, arcmimikájából áradtak. Tekintettel arra, hogy a bíróság 12 évre rendelte el a pártfogó felügyeletét, elsősorban a rövidtávú célok meghatározása jelentett kiemelt feladatot, így különösen lakhatásának és megélhetésének megoldása.

A pártfogolt tudatosan készült szabadulására, tartalékolta pénzéből egy szerényebb albérletet ki tudott venni. Mivel végzettségét tekintve nyomdász volt, a hetedik interjúban bemutatott cégnél helyezkedett el pártfogói segítséggel, munkahelyén nem tudtak büntetett előéletéről. Az első interjú követően a helyi önkormányzat együttműködésbe hívásával egyszeri szociális segélyben részesült, amely első havi jövedelméig megélhetését biztosította, a havi jövedelme pedig elégséges volt ahhoz, hogy hosszú távon anyagi helyzete stabilizálódjon. Hetente két alkalommal kellett a pártfogónál jelentkeznie, az ellenőrzések pedig a délutáni órákban, szűrőpróbaszerűen valósultak meg. A második hónapban megállapítást nyert, hogy megélhetése biztosított, munkahelyén sikeresen helytállt, magatartása együttműködő volt, ezért a jelentkezési kötelezettsége teljesítése heti egy alkalomra redukálódott.

A pártfogó felügyelet végrehajtásának folyamatában váratlan fordulatot eredményezett egy idős asszony bejelentése, amely szerint a háziorvos helyett egy idősebb férfi jelent meg nála az orvos megbízásából a szokásos injekciók beadása céljából. Először nem gyanakodott, de akkor ijedt meg, amikor megtalálta az idős férfi ottfe-

lejtett kézitáskáját, amelyben személyes iratait tartotta. A személyi igazolványában feltüntetett név csak részben volt azonos azzal, amellyel a férfi neki bemutatkozott, az iratai között pedig talált egy arra utaló igazolást, amely szerint pártfogó felügyelet hatálya alatt áll. A történetekről jegyzőkönyv felvételére került sor, majd soron kívül személyes egyeztetés történt az illetékes rendőrkapitányság bűnmegelőzési szakterületével, az illetékes bv. ügyész és bv. bíró értesítésével egyidejűleg. A történetekkel kapcsolatban az érintett hölgy úgy nyilatkozott, hogy nem kíván feljelentést tenni a férfi ellen, mert nem szeretné saját orvosát kellemetlen helyzetbe hozni, ezért az ügyben nem indult a pártfogolt ellen eljárás. A pártfogolt elszámoltatása még aznap megtörtént, amely során először tagadta a feltárt eseményt, majd azt később elismerte, és a következő körülményekkel mentette magát. Mivel saját betegsége miatt rendszeres orvosi ellátásban részesült, háziorvosával egyre szorosabb kapcsolatot alakított ki, amelynek eredményeként az orvos többször meghívta közös családi vacsorára. Ezek egyikén elmondta, hogy egészségügyi végzettséggel is rendelkezik. Bár nem orvos, de esetenként tudná tehermentesíteni a kora reggeli rutinfeladatok – kiváltott gyógyszeres személyes kézbesítése, injekciók beadása – ellátásában. Ezt az orvos szívesen fogadta, összesen hat helyszínen járt, de sem a betegektől, sem az orvostól pénzt nem fogadott el, önkéntes alapon folytatta tevékenységét. Saját betegsége miatt önmagát injekciózta, ebből adódóan másokat is képes ilyen módon kezelni. Mint kiderült, korábban valóban elvégzett egy újraélesztési tanfolyamot, de az egészségügyi szakképesítésként nem értelmezhető. A bemutatkozása tekintetében azzal védte magát, hogy csupán kiegészítette vezetéknévét, de az alapvetően teljes nevét tartalmazta.

Az esettel kapcsolatban a rendőrséggel, a bv. bíróval és a bv. ügyéssel folytatott megbeszélés során megállapítást nyert, hogy a pártfogolt – mindazon túlmenően, hogy köteles volt felhagyni egészségügyi tevékenységével – jóhiszeműen járt el, mert cselekményében nem anyagi haszonszerzés motiválta és fel sem merült benne, hogy ezzel esetlegesen bármilyen bűncselekményt követne el. A közös álláspont szerint továbbá az orvos felelősségi körébe tartozik az önkéntesen végzett egészségügyi tevékenység folytatásához szükséges igazolások (szakképesítés, hatósági-erkölcsi bizonyítvány) beszerzése. Végül az a döntés született, hogy a pártfogolt feltételes szabadsága nem kerül megszüntetésre, azonban a pártfogó kezdeményezésére és a bv. ügyész indítványára a bv. bíró külön magatartási szabályként előírta, hogy egészségügyi tevékenységet ilyen irányú szakképzettség hiányában nem folytathat, továbbá köteles hetente beszámolni életviteléről, különös tekintettel lakhatási- és munkaviszonyára, jövedelmére, szabadidős szokásaira.

Másnap az érintett háziorvossal személyes egyeztetésre került sor. Nem értette, hogy mi dolga lehet a hatóságokkal, azonban a történetek ismertetését követően megdöbben. Mulasztását elismerte, amelyet azzal magyarázott, hogy a pártfogolt kommunikációs stílusa, az orvosi szakkifejezésekben való jártassága miatt meg sem fordult benne, hogy kire bízta betegeit. Fontos megjegyezni, hogy ez volt az első alkalom, amikor a pártfogolt büntetett előélete és elkövetett bűncselekménye kívülről személy részére közlésre került. Az orvos a pártfogolttal a kapcsolatát ezek után megszüntette.

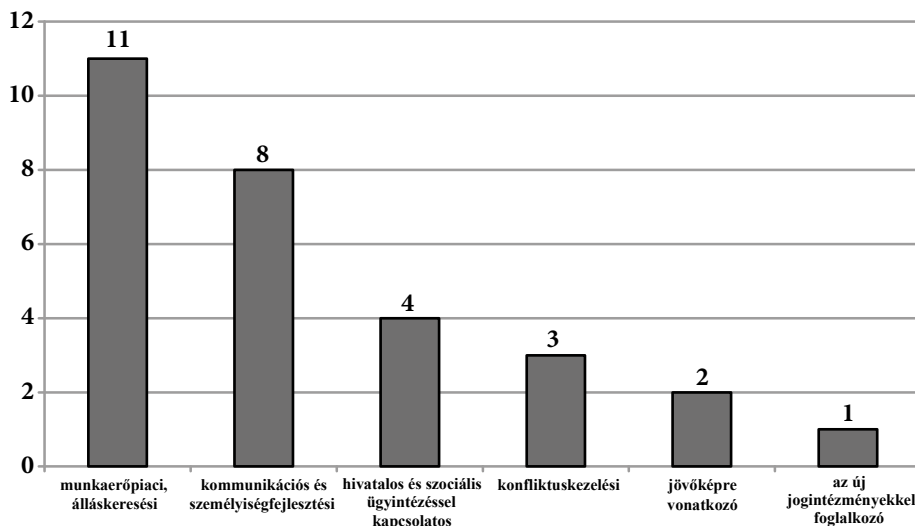
Az esetet követően a pártfogolt személyisége megváltozott, magába fordult, a pártfogóban inkább az ellenséget látta, mint a segítő személyt. A szűrőpróbaszerű ellenőrzésekre gyakrabban került sor mind a pártfogó, mind a rendőrség részéről. Mivel a

következő két hónapban nem következett be negatív változás az életében, az általános és a külön magatartási szabályokban foglaltaknak maradéktalanul eleget tett, úgy tűnt, hogy élete megnyugtatóan rendeződik.

Jelentős változást eredményezett, amikor a pártfogolt beszámolt arról, hogy megismerkedett egy hölgygel és komoly tervei vannak, családalapításról beszélt. Vidám volt, a pártfogóval szembeni ellenséges magatartása megszűnt. Aggályként merült fel ugyanakkor, hogy megismerkedésük körülményeiről, a hölgy személyéről semmilyen információt nem közölt. A jelentkezési kötelezettség ismét heti két alkalommal került meghatározásra, a pártfogoltat pedig a munkahelyén is többször kellett egy ideig ellenőrizni annak figyelembevételével, hogy a munkáltató számára ne derüljön ki az ellenőr személye és a „látogatás” oka. Ezt elsősorban a pártfogolt megélhetésének stabilitása, valamint az elkövetett súlyos bűncselekményének anonimitása indokolta, amit a pártfogolt még a felvételét követően kérelmezett. Tekintettel arra, hogy az addigi tapasztalatok szerint munkahelyén helytállt, és tapasztalható volt, hogy közvetlen, pozitív hangvételű munkatársi beszélgetéseket folytat, az ilyen irányú ellenőrzések végrehajtása a továbbiakban nem volt indokolt. A rendőrség közreműködésbe vonásával azonban megállapítást nyert, hogy a pártfogolt partnere állami gondoskodásban nevelkedett, hozzátartozói nincsenek, a pártfogolttól közel harminc évvel fiatalabb, és vele közös háztartásban él. A beszerzett információkra a pártfogolt figyelmét felhívtam, egyben a külön magatartási szabályok alóli kibúvásként értékeltem azok elhallgatását. A pártfogolt láthatóan zavarban volt, majd elmondta, hogy élettársi kapcsolatban élnek, de partnere nem tud büntetett előéletéről. Igyekeztem megérteni vele, hogy életvitelével kapcsolatban nem az jelenti a probléma okát, ha abban bármilyen jelentősebb változás bekövetkezik, hanem az, ha azokat szándékosan elhallgatja. Ezek után meglepetésként ért, amikor egy hét elteltével a pártfogói meghallgatásra élettársával érkezett. Miután nem tudtam, hogy előéletével kapcsolatban mit osztott meg velem, tapintatosan hallgattam, azonban az egyértelműen kiderült a beszélgetés során, hogy jóval enyhébb bűncselekmény elkövetését közölte velem, mint amit elkövetett. Párkapcsolatuk szempontjából – mivel bűnismétlési kockázati tényező akkor nem merült fel – pártfogói beavatkozásra csak annyiban került sor, hogy az élettárs elérhetőségi adatai rögzítésre kerültek. Egy hónappal később a pártfogolt hangulatában negatív változás következett be, egyre elkeseredettebben számolt be élettársa jövőbeli elképzeléseiről, amely kapcsolatuk megszakítására irányult. Ebben a közöttük fennálló jelentős korkülönbséget jelölte meg legfőbb okként, amelyet nem tudott elfogadni. Tekintetében ugyanazt a haragot láttam, amelyet az első interjú során éreztem. A pártfogolt távozását követően azonnal felhívtam élettársát, aki még aznap személyesen megjelent. Tájékoztatása szerint a férfi nem volt képes feldolgozni az elválás tényét. Valamennyi elérhetőségem rendelkezésére bocsátottam azzal, hogy amennyiben bármilyen negatívumot tapasztal a viselkedésében, azonnal értesítsen. Erre másnap délelőtt került sor, telefonon kétségbeesve bejelentette, hogy partnere bezárta, nem tudja, hogy hová ment, de ezt megelőzően többször kijelentette, hogy „ha nem tudsz velem élni, akkor el kell vennem az életed”. Haladéktalanul értesítettem a rendőrséget és a bv. ügyészt, valamint a bv. bírót. A bv. ügyész soron kívül rendelkezett a rendőrségi intézkedésekről és személyesen a pártfogolt lakásának helyszínére is elment. A lakásban a pártfogoltat lőfegyverrel a kezében, az előtte térdeplő élettársa előtt találták, akinek az élete csupán néhány perccel múlt.

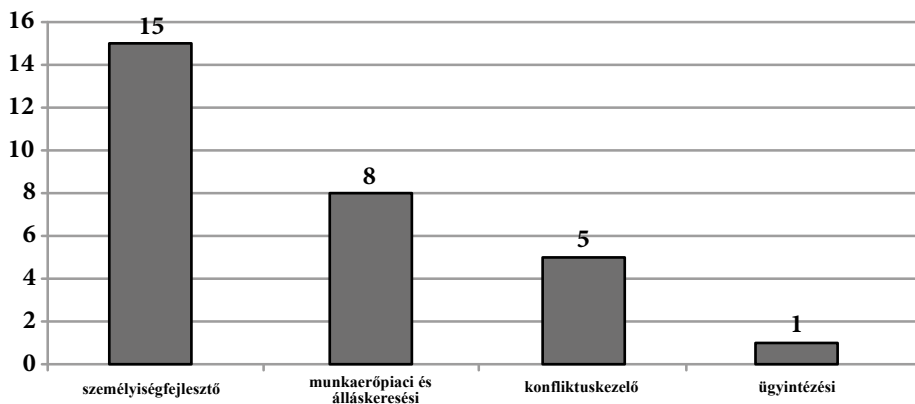
Csoportfoglalkozások és tréningek

A korábban említett, Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács által támogatott Pályázatban 29 csoportfoglalkozás és 29 tréning megtartására került sor a bv. intézetekben a bv. pártfőgő felügyelők irányításával, több helyen más szakterület (pl. pszichológus) vagy külső szervezetek (pl. munkaügyi előadó) bevonásával. A csoportfoglalkozások tartalmi megoszlása a következőképpen alakult¹:

1. ábra: Csoportfoglalkozások téma szerinti megoszlása

A tréningek megoszlása a témakörök tekintetében²:

2. ábra: A tréningek téma szerinti megoszlása

1 Somogyi Zs. (2016)

2 Somogyi Zs. (2016)

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Fogvatartási Ügyek Szolgálat Pártfogó Felügyelői Osztály folyamatosan monitorozta a csoportfoglalkozások és tréningek megtartásának folyamatát, amely során helyszíni ellenőrzéseket hajtott végre. A Márianosztrai Fegyház és Börtönben a munkaerőpiaci ismeretek témakörében megtartott csoportfoglalkozás tapasztalatai az alábbiakban foglalhatóak össze.

A csoportfoglalkozásra 15 fő fogvatartott jelentkezett, akiket a biztonsági felügyelő a foglalkozás kezdő időpontjára előállítottak. A csoport összetétele közel sem volt homogén, börtön és fegyház végrehajtási fokozatú, dolgozó és nem dolgozó, kisebb súlyú és súlyos bűncselekményt elkövetett, iskolázott és írástudatlan elítéltek is részt vettek rajta. Helyszínül egy tanterem szolgált, ahol a fogvatartottak körben foglaltak helyet egymás mellett. Megérkezésükkor sok negatív visszhang, megjegyzés érkezett tőlük: „Minek kell ide jönni?“, „Pihenni akartam, erre szóltak, hogy most kell jönni“, „Ha tudom, hogy ez most van, inkább elmegyek spejzolni“. A két fő bv. pártfogó felügyelő – látva a kedvezőtlen csoportdinamikai tényezőket – a foglalkozást ún. „Bemelegítő körrel” kezdte meg, melyben játékokon keresztül sikerült oldottabbá tenni a hangulatot. A kezdeti inaktivitás és zárkózottság fokozatosan enyhült, az elítéltek elsőként csak egymás között kommunikáltak, de ez lassan áterjedt a foglalkozást vezetőik irányába is. A csoportfoglalkozás a munkaerőpiaci ismeretek köré szerveződött, amelynek megkezdése során a résztvevők lehetőségeikről, saját élettapasztalataikról egyenként számoltak be, mondanivalójukhoz a többi elítélt is hozzájárulhatott.

Általánosságként elmondható, hogy a fogvatartottak nehezen tudták tartani magukat a strukturált programtervhez, ezért a foglalkozás vezetőinek folyamatos változtatásokat kellett végrehajtaniuk az elítéltek igényeihez igazodva. A munkaerőpiac világának megismerésére kérdezz-felelek játék is szerepelt a csoportfoglalkozás menetében, azonban az elítéltek kezdetben semmilyen kérdést nem tettek fel a bv. pártfogó felügyelőknél személyes problémáikkal, kétségeikkel kapcsolatban. Arra a kérdésre, hogy mi-ből tervezik fenntartani magukat szabadulásuk után, többen hangoztatták, hogy „majd az élet megoldja”, illetve többen családi kapcsolataik segítségével bíztak.

A bv. pártfogó felügyelők gyakorlati kérdéseken keresztül próbálták reális élethelyzetek elé állítani a fogvatartottakat, például hogy mi lesz az első dolguk, miután hazértek, tudják-e, kinek jár „munkanélküli ellátás”, hogyan kell regisztrálni, önéletrajzot írni stb. Az elítéltek közül azon fogvatartottak válaszoltak leginkább a feltett kérdésekre, akiknek iskolai végzettségük magasabb volt, illetve nagyobb gyakorlatot szereztek a munka világában. A bv. pártfogó felügyelők igyekeztek a fogvatartottak közötti párbeszédet is erősíteni azáltal, hogy a kevesebb ismerettel rendelkező fogvatartottak részéről érkezett kérdésekre a fogvatartott társaik segítségével kaphattak választ, azt esetlegesen korrigálták a csoportvezetők.

A csoportfoglalkozás időtartama alatt érezhető volt a folyamatosan növekvő bizalom a bv. pártfogó felügyelőkről, valamint a fogvatartottak egymás irányába történő megnyílása, a segítőkészség és az egymás felé fordulás pozitív megnyilatkozása is.

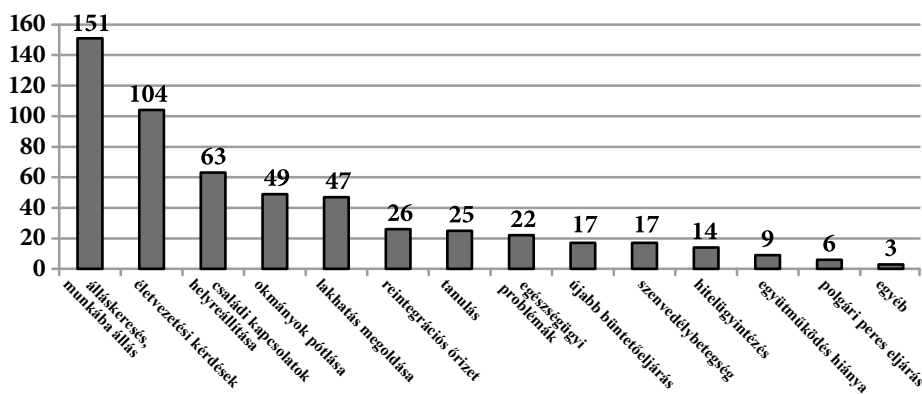
Egy fő, 12 éves ítéletet töltő fogvatartott a foglalkozás teljes tartama alatt ellenszegülő, illetve semleges magatartást tanúsított, a személyes megnyilvánulásokban nem vett részt, csupán annyit mondott, hogy neki sosem lesz munkahelye, mert eddig sem volt, és nem is érdekli, hogy milyen lehetőségei vannak. Kérdést sem tett fel, kívülállóként szemlélte társai párbeszédeit. A csoportfoglalkozás végén azonban, amikor minden fogvatartott elhagyta a tantermet, az elítélt a bv. pártfogó felügyelőktől egyé-

ni meghallgatást kért, amely során minden, a munkába állását elősegítő kiadványt szívesen fogadott, az általuk nyilvántartott munkáltatók és munkaügyi szervek elérhetőségére is kifejezett igényt tartott.

Összességében elmondható, hogy a fogvatartottak megérkezését követő negatív attitűd a csoportfoglalkozás végére egyértelműen pozitív töltetet kapott, amelyet a résztvevők többsége hangoztatott is, sokan fogalmazták meg az irányú kérésüket, hogy a jövőben több alkalommal vehessenek részt hasonló strukturált programon, mert „itt sokkal jobb, mint a zárkában”.

Esetkezelési naplók

A tréningeken és csoportfoglalkozásokon túl a Pályázat megvalósítása keretében a bv. pártfogó felügyelők esetkezelési naplókat készítettek, melyben széles körben megmutatkozott a pártfogó felügyelet pozitív oldala, azok az esetek, melyek miatt azt mondhatjuk: igen, érdemes. Összesen 553 egyéni esetkezelés valósult meg, amely a következő témák köré csoportosítható³:

Az álláskereső témája rendkívül fontos, ezt igazolja az ehhez köthető csoportfoglalkozások kiemelt száma is.

A beérkezett esetkezelési naplók többsége az érintett elítéltek életében bekövetkezett pozitív változásra fókuszál, amelyek az életkörülményekre gyakorolt hatásukat tekintve hozzájárultak a bűnismétlési kockázatok csökkentéséhez⁴.

Első napló

A 47 éves pártfogolt második alkalommal töltött szabadságvesztés büntetést ittas járművezetés bűncselekmény elkövetése miatt.

Az első találkozásra pontosan megjelent, együttműködő magatartást tanúsított. Elmondása alapján családi és szociális körülményei ideálisak, édesanyjával él, elvált, volt feleségével és felnőtt korú gyermekével ritkán, de kapcsolatot tart. Segítséget nem igényelt, ígéretet tett a következő jelentkezési alkalom teljesítésére.

³ Somogyi Zs. (2016)

⁴ Somogyi Zs. (2016)

Pár nappal később a bv. pártfogó felügyelőt a pártfogolt édesanyja zokogva hívta fel azzal a problémával, hogy fél fiától, mert italozó életmódot folytat, durva, fenyegetőzik, pénzt követel tőle. A bv. pártfogó megnyugtatta az édesanyát, és soron kívül telefonon kereste fel a pártfogoltat, hogy jelentkezzen nála az ügyfélfogadáson, amelynek a pártfogolt másnap eleget tett. Szembesítette a tudomására jutott információkkal, aki azokat elismerte. A bv. pártfogó felügyelő mentálhigiénés módszerek alkalmazásával megkezdte a pártfogolt alkoholizáló életvitele mögött meghúzódó okok felkutatását. A negatív viselkedés és az alkoholizáció mögött egy keserű, önbizalomhiánnyal küzdő, kisebbségi komplexusokkal teli férfi állt, aki nem tudta feldolgozni veszteségeit, a problémáit alkoholba fojtotta, azok megoldására képtelennek tartotta magát. A bv. pártfogó felügyelő a hosszas beszélgetés végére elérte, hogy a pártfogolt kellő motivációval rendelkezzen ahhoz, hogy közös megoldást dolgozzanak ki.

Következő megjelenése alkalmával – a bv. pártfogó felügyelő kérésére – édesanyja is elkísérte, családi konzultáció megtartására került sor. A bv. pártfogó felügyelő ismertette az édesanyjával az illetékes családsegítő szolgálatnál működő „Szépkorúak” csoportjába való csatlakozás lehetőségét, valamint a szociális ellátás keretén belül működő idősok nappali intézményével történő kapcsolatfelvétel lehetőségét ajánlotta lelki magányosságának feloldására. A beszélgetés végére a pártfogolt a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat által működtetett ambulancián való megjelenés mellett döntött, akikkel felvette a kapcsolatot.

Több alkalommal találkozott pszichiáterrel, aki úgy döntött, hogy pszichológushoz irányítja a pártfogoltat, aki azóta kezelés alatt áll, és ennek eredményeként jelenleg alkoholt nem fogyaszt, édesanyjával való kapcsolata pedig kiegyensúlyozottabbá vált. A bv. pártfogó felügyelő a kontrollfunkció érvényesítése útján rendszeresen elszámoltatja, és motivációjának fenntartásán keresztül ösztönzi a függőség nélküli életvitel fenntartásában. Ezzel a szabadult bűnismétlési kockázata minimálisra csökkent.

Második napló

A többszörös visszaeső 52 éves elítélt nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés bűntette miatt kiszabott 20 év szabadságvesztés büntetésből szabadult.

Szülei elhunytak, nagyszülei nevelték. Egy testvére van, akivel kapcsolattartása felszínes. 1978-tól kisebb megszakításokkal bv. intézetben töltötte büntetéseit egyre súlyosabb bűncselekmények elkövetése miatt, amelyeket ittas állapotban követett el.

Alkoholizáló életvitele miatt gyógykezelésen is átesett, de az nem hozott hosszútávú megoldást. Szabadulását megelőzően öccse levélben arról tájékoztatta, hogy a korábbi ígéretével ellentétben mégsem tudja befogadni, ezért más lakhatási lehetőséget kellett keresnie, amely eredménytelennek bizonyult.

Szabadulása napján – a számára meghatározott időpont előtt egy héttel – megjelent a bv. pártfogó felügyelő előtt, előéletéről szűkszavúan nyilatkozott, azonban aktuális helyzetéről tájékoztatta, köztük arról is, hogy lakhatása nem biztosított. A bv. pártfogó felügyelő soron kívül megkezdte a környéken található hajléktalanszállók felkutatását, azonban mindenhol férőhelyproblémákba ütközött, míg végül az egyik szálló a szükséges ruházattal ellátta és befogadta a pártfogoltat, de csupán egy éjszakára.

A bv. pártfogó felügyelő másnap – hosszú kutatómunka után – talált a közelben egy olyan hajléktalanszállót, ahol a pártfogoltat tartósan képesek voltak fogadni. A pártfogolt hetente egyszer megjelent a bv. pártfogó felügyelőnél, akiben az általa nyújtott segítség miatt egyre inkább megbízott. A lakhatásának megoldását követően olyan munkahelyre sikerült a bv. pártfogó felügyelő közbenjárásával felvételt nyernie, ahol szakmájában (hegesztőként) dolgozhatott hosszú távú, bejelentett munka keretein belül, így anyagi helyzete rendeződött.

Pár hónappal később sikerült albérletbe költöznie, jelenleg is ott lakik, munkahelyén megbecsülik. Visszaesési kockázata – a bv. pártfogó felügyelő segítségével bekövetkezett, életkörülményeiben megvalósuló változásnak köszönhetően – alacsonyabbá vált.

Harmadik napló

Az 50 éves férfi elítélt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésből szabadult, amelyet több emberen, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette miatt töltött. Családi és egyéb kapcsolatokkal nem rendelkezett. Szabadulását megelőzően a bv. pártfogó felügyelő megkezdte felkészítését a szabadulásra, de a fogvatartott ellenálló és érdektelen magatartást tanúsított a szabadulásra való felkészítés folyamán, így érdemi segítségnyújtás sem valósulhatott meg. Szabadulását követően személyes okmányokkal, befogadó környezettel nem rendelkezett. Felkereste a bv. pártfogó felügyelőt, akihez még a büntetésének töltése alatt kapott időpontot. A bv. pártfogó felügyelőnek beszélt először mentális és prizonizációs ártalmairól, kiderült, hogy nincsen családja, ismerősei megszakitották vele a kapcsolatot, megélhetése bizonytalan, mert anyagi forrásokkal sem rendelkezik. A bv. pártfogó felügyelő a területileg illetékes hajléktalanellátó rendszeren keresztül segítséget kért, így a pártfogolt számára az aznapi szállás és étkezés biztosítottá vált. Az elítélt előéletét ismerve, valamint saját beszámolója alapján aggályos volt, hogy amennyiben hosszú távon hajléktalanszállón tartózkodik, úgy alkoholbetegsége felszínre kerül, növelve a bűnismétlési kockázat mértékét.

A bv. pártfogó felügyelő a helyi önkormányzaton keresztül már az első találkozás napján megkezdte a pártfogolt hosszabb távú lakhatási lehetőségeinek ügyintézését, amely két hét múlva egy önkormányzati lakásban realizálódott. Mindeközben személyes okmányainak beszerzéséhez elkísérte a pártfogoltat a legközelebbi kormányablakhoz, mert – tekintve a bv. intézetben töltött hosszú időtartamot – ennek ügyintézése a pártfogoltból komoly félelmet váltott ki, és önmagát alkalmatlannak ítélte meg ennek elvégzésére. A személyigazolvány, lakcím- és adókártya megszerzését követően a bv. pártfogó felügyelő közbenjárására a pártfogoltnak sikerült elhelyezkednie a városüzemeltetési részlegen, ahol – érdeklődési körének megfelelő – parkgondozási feladatot bíztak rá. Megélhetésének biztosítottasága, valamint az egyre pozitívabb jövőkép okán sikerült fenntartania absztinens életvezetését, és partnerkapcsolatot is kialakított.

A pártfogolt esete jól példázza, hogy a hétköznapi embereknek olyan apróságnak tűnő feladat, mint egy hivatali ügyintézés, mennyire félelemmel teli és bonyolult lehet egy olyan személynek, aki az elmúlt 25 évet a bv. intézet falai között töltötte. Számukra különösen fontos a személyes támogatás a visszaesési kockázat csökkentése érdekében.

Negyedik napló

A 32 éves, társtettesként elkövetett rablás büntette elkövetése miatt 3 év börtönbüntetésből, pártfogó felügyelet elrendelésével szabadult női elítélt szabadulásának másnapján kereste fel a bv. pártfogó felügyelőt, hogy jelentkezési kötelezettségének eleget tegyen.

Elmondta, hogy két gyermeke van, egyikük nagykorú, aki külön él élettársával, másik gyermeke 8 éves, akit jelenleg gyámhivatali döntés alapján az édesanyja gondoz. Szeretné, ha visszakaphatná a gyermekét, ám ebben édesanyja nem mutatkozik partnerként. Minden aktuális problémáját a gyermekével való kapcsolat hiányára vetítette, nem tudott függetlenedni ettől a körülménytől.

A bv. pártfogó felügyelő tudatosította a pártfogoltban, hogy gyermekének visszazserzése csak akkor lehetséges, ha körülményei rendezettek, el tudja látni saját magát és gyermekét is. Elsősorban a munkaerőpiaci integráció és a lakhatási körülmények racionalizálása érdekében tett intézkedéseket. A pártfogoltat testvére fogadta be családi házukba, akiknek szintén volt két gyermeke, a testvér nem zárkózott el attól, hogy a pártfogolt gyermeke is az ő háztartásukba kerüljön. A bv. pártfogó felügyelő a lakhatási körülményeket családlátogatás alkalmával személyesen is ellenőrizte, közben pedig megkezdte a pártfogolt felkészítését az állásinterjúra, amely két hét múlva volt aktuális. A jelentkezést a bv. pártfogó felügyelő motiválására a pártfogolt személyesen adta le egy virágboltban, ahova virágkötőnek jelentkezett. Eredeti szakmájával ez összhangban állt, ugyanakkor több éve nem dolgozott benne. Az interjú pozitívan végződött, pár nap elteltével bejelentett munkavisztonnyal rendelkezett, munkáltatójáról és munkavégzéséről minden jelentkezési alkalommal elismerősen nyilatkozott, amelyet a munkáltató is megerősített. A bv. pártfogó felügyelő segítségével a pártfogolt a gyámhivatallal felvette a kapcsolatot, amelynek eredményeként két hónap múlva gyermekét visszahelyezték gondozásába, amely miatt még inkább pozitívan értékelte önmagát, körülményeit, jövőbeli helyzetét.

Állandó, biztos jövedelemforrása és gyermeke közelsége olyan pozitív megerősítést nyújtott számára, amely a kezdeti magas bűnismétlési kockázata lényeges csökkenését eredményezte.

Összegzés

A büntetés-végrehajtás reintegrációt célzó törekvései már az elítéltek bv. intézetbe történő bevonulásával megkezdődnek. A tanulmány elején bemutatott interjúkból kitűnik, hogy az elítéltek számára a bv. intézetben belül végzett reintegrációs tiszti, valamint bv. pártfogó felügyelő általi segítségnyújtás kiemelkedően fontos szerepet játszik a börtönártalmak okozta stressz, a családi kapcsolatok fenntartása és egyéb ügyek intézésének megvalósításában. Mindezeket túl elmondhatjuk ugyanezt azon pártfogoltak nyilatkozatai alapján is, akik szabadulásukat követően a bv. pártfogó felügyelő által végzett támogató és kontroll funkció segítségével tudták rendezni életviszonyaikat.

A sikeres intézkedéseken túl a bv. pártfogó felügyelők gyakran találkoznak nehéz, sokszor reménytelennek tűnő élethelyzetekkel, amelyeknek pozitív irányú megol-

dását saját kapcsolati tőkájuk és a formális keretek között létrejött együttműködési megállapodások alapján valósítják meg. Fontos azonban kiemelni, hogy a sikeres reintegráció hatékonyságát a társadalmi szereplők ugyanúgy irányítják, mint maga az elítélt, hiszen a beilleszkedés két oldalán álló szereplők egymáshoz való viszonya fontos tényező, ezért is van nagy szükség olyan munkáltatók jelenlétére, akik vállalják a büntetett előéletű személyek foglalkoztatását.

A Pályázat alatt megvalósult csoportfoglalkozások és tréningek, valamint az egyéni esetkezelések jól példázzák a bv. pártfogó felügyelők általi munkavégzés két legmarkánsabb technikáját. A csoportfoglalkozások és tréningek általi csoportdinamikai tényezők olyan hatással lehetnek mind a fogvatartottakra, mind a szabadult, azonos élethelyzetben lévő elítéltekre, amely előmozdíthatja a résztvevők pozitív éleztéméletének, felelősségteljesebb, tudatosabb életvezetésének kialakulását. Vannak azonban olyan esetek, amelyek során – az elítélt előéletére, személyiségére tekintettel – a csoportos technikák nem alkalmazhatók, így az egyéni esetkezelés módszerével jobb eredmények érhetők el. Az egyéni esetkezelések száma jelenleg a bv. pártfogó felügyelők leterheltsége miatt a szabadulásra való felkészítésben némileg csökkenő tendenciát mutat, ám a fenti esetkezelési naplókából kiindulva elmondható, hogy jelentősége minden ügykörön belül kimagasló.

A váratlan fordulatokban vázolt élettörténet, a fentiekben bemutatott sikeres, a bűnismétlési kockázatot csökkentő intézkedések foganatosításával elért pozitív változásokra reagáló ellenpólusként értelmezhető. Hoodsha G. Bailla oxfordi történelemprofesszor mottója szerint senkit sem lehet akarata ellenére boldoggá tenni. Ez a tézis a bv. pártfogó felügyelői hivatásban sohasem hagyható figyelmen kívül, mindazon túl, hogy a személyre szabott támogató intézkedéseket minden esetben meg kell tenni. A személyes beszámolók fontos üzenete, hogy meg kell tanulnunk felismerni, hogy – bár szakmailag soha senki nem minősül menthetetlennek –, vannak olyan esetek, amelyekben a társadalom védelme fontosabb szerepet kell, hogy kapjon, mint az adott egyén reintegrációjának mindenáron történő megvalósítása.

Felhasznált irodalom

Somogyi Zsófia Borbála (2016): A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenységek fejlesztése. *Börtönügyi Szemle*, 3. szám, p. 63-77.

Felhasznált jogszabályok

2013. évi CCXL. törvény, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

2015. évi XLII. törvény, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról.

1991. évi IV. törvény, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.

8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet, a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről.

